

مثل‌ها و مثل‌های ترکی آذری

نورعلی افشار

ویراستار پریسا عباس‌نژاد

انتشارات رهام اندیشه

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

- سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ماهری
شابک
وضعیت مهرساز ویسی
یادداشت
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
شناسه افزوده
رده‌بندی کنگره
رده‌بندی دیویی
شماره کتابشناسی ملی
- افشار، نورعلی، ۱۳۵۰ -
مثل‌ها و مثل‌های ترکی آذری / نورعلی افشار؛ ویراستار پریسا عباس‌نژاد.
کرج: رهام اندیشه، ۱۳۹۶.
۱۵۲ ص: ۵/۱۴ × ۵/۲۱ س.م.
۹۷۸-۶۰۰-۸۷۴۹-۰۰۱-۱:
وضعیت مهرساز ویسی
یادداشت
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
شناسه افزوده
رده‌بندی کنگره
رده‌بندی دیویی
شماره کتابشناسی ملی
- فارس - ترکی.
ضرب‌المثل‌های ترکی آذربایجانی -- ایران
Proverbs, Azerbaijan -- Iran
ضرب‌المثل‌های ترکی آذربایجانی -- ایران -- ترجمه‌شده به فارسی
Proverbs, Azerbaijani -- Tran - Translations into:
Persian
ضرب‌المثل‌های فارسی
Proverbs, Persian:
عباس‌نژاد، پریسا، ۱۳۵۰ -، ویراستار
۶۵۱۹PN الف ۴/۷/۱۳۹۶
۳۹۸/۹۹۴۳۶۱:
۴۸۱۱۳۶۱:

مثنی‌ها و متل‌های ترکی آذری

نویسنده: نورعلی افشار

ویراستار: پریسا عباس نژاد

انتشارات رهام اندیشه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۴۹-۰۱-۱

سال چاپ: ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰ جلد

چاپ اول

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

آدرس انتشارات: کرج، میدان نبوت، ساختمان برج سفید، طبقه ۳، واحد ۸

تلفن: ۰۹۱۲۶۶۰۹۷۲۶

پست الکترونیکی: rahamandish@gmail.com

Telegram: @rahamandishe

فهرست ضرب المثل ها / صفحه

۱. آت اولاندا میدان یوخ، میدان اولاندا آت یوخ/ ۲۱
۲. آت آلاموش آخورون باغلور/ ۲۱
۳. آتلاسی توخ، آتلاسی آدام ویرماغا/ ۲۲
۴. آت آدام، آتلاسی توخ/ ۲۳
۵. آج قارنی، آتلاسی توخ/ ۲۳
۶. آج تووخ یوردا، آتلاسی توخ/ ۲۴
۷. آج دییر توخ اولمام، توخ دییر آج اولمام/ ۲۴
۸. آچولان سفره نی مین آتلاسی توخ، آچ میان سفره نین بیر عیبی/ ۲۵
۹. آخار چایا گتسه قورور/ ۲۶
۱۰. آدام آغلامان، آوزونه آغریلیخ ساتین آتلاسی توخ/ ۲۶
۱۱. آدام پلو ییئن، پخن ییر، نه پخن ییئن، نه پخن/ ۲۷
۱۲. آدام توو پور دوگوونو، یالاماز/ ۲۷
۱۳. آدام وار دنیا جاخ، بیلر دانیشماز/ ۲۸
۱۴. آدام واردی، یدتی یاشین دا، تسبیح حقدور، آدام واردی یتیمس یاشین دا، شته بیلمز/ ۲۹
۱۵. آدام یورقا نینا گوره، قیچینی اوزا دار/ ۳۰
۱۶. آدامو تانیش یترده قورت ییه/ ۳۱
۱۷. آدیی قویدی، رشید بیرین د، بیرین رشید/ ۳۲
۱۸. آرا دا، پیپ اووجادا گذر/ ۳۲
۱۹. آرا قاریشدی، مذهب ایتدی/ ۳۳

۲۰. آرواد هارالی، کیشی اورالی / ۳۳
۲۱. آزی بی همه شه بی / ۳۴
۲۲. آزا قانع اول چوخو الله وره / ۳۴
۲۳. آشنا آشنا، چخدی اوجاق باشینا / ۳۵
۲۴. آغاج اوجا اولونجا کولگه سی آرتار / ۳۶
۲۵. آغاج هاچادان یره گیت مَر / ۳۶
۲۶. آعاجن قوردو اوزونن دی / ۳۷
۲۷. آغرامیان باشا دستمال باغلامازار / ۳۸
۲۸. آغدر کوک، ترپسی دیر / ۳۸
۲۹. آغلامان اوڭاغا سوت ورمزله / ۳۹
۳۰. آغیر آرتار، بیتماں گَز / ۳۹
۳۱. آلاها بنده نیت الیر / ۴۰
۳۲. آنامازا دیدیلر نوکرم، ام دیدن اونان دا اوینا / ۴۰
۳۳. آتامیپ، آناماز؛ باتامیپ، باناماز / ۴۱
۳۴. آیاخ هارا گِذر، اوورک ایستین، یا: نیت هارا؟ منزل اُورا / ۴۱
۳۵. آر آر واد، داوا، ییلدی، ابله لر ایناندی / ۴۲
۳۶. آر آروادین داواسی، باهارن هاواسی / ۴۳
۳۷. آرخ دُولانار، بیرده گَلر / ۴۴
۳۸. آررَی آغلار، قرخ اویناشلی دا، آغلار / ۴۴
۳۹. اریگ آشی کیمین، آ چَلپ / ۴۵
۴۰. ایشکی چیخاتما بالا خانه یا، آندیر مَک اولماز / ۴۵
۴۱. اگر تازی دا هیزلیک اولاماسا، دوشان تایادا، نووا سالماز / ۴۶
۴۲. الله اشگی تانودو اونا بوینوز ورمه دی / ۴۷
۴۳. الله آر یاراد، آدام یاراد / ۴۷
۴۴. الله داغینا گوره قار سالار / ۴۸

۴۵. الله دردی ده وریب درمان دا وریب / ۴۹
۴۶. الله وریب عینی ټه، دیشی یوځدی، چینی ټه / ۴۹
۴۷. الله ووران شاپالاغن سه سی چخماز / ۵۰
۴۸. الله هر کسه قلبینه گوره وره ر / ۵۱
۴۹. اللهی آز صبری مین ایلده / ۵۱
۵۰. آل آلی یووار، آله دوتر اووزو یووار / ۵۲
۵۱. آلینه کلی، توشوب دور / ۵۲
۵۲. و زی، بیر ایینه باتر، خَلَقَه بیر جوالدوز / ۵۳
۵۱. اوت کهک اوسته بیترا / ۵۴
۵۴. او ونان تارب، اوجوزلوقونا گذر / ۵۴
۵۵. اوز یوز، آرزوموز، حضرت موسایا نه وار / ۵۵
۵۶. اوز ورنده استار دا ایستار / ۵۶
۵۷. اوزگه آتونا مین تر دوشور / ۵۶
۵۸. اوزو یخیلان آغلاماز / ۵۷
۵۹. اوزومئن اولان، اوزومه چک مین / ۵۸
۶۰. اوستورانین قبا غیندا سیچماس، دیر، نه و یوځدور / ۵۹
۶۱. اوز دمه چکر، گامیش سولویا / ۵۹
۶۲. اولسا کربلادی، اولماسا وایلادی / ۶۰
۶۳. اولمه ایشکیم، یونجه پیچین جک / ۶۱
۶۴. اولوپ دانا قوویرووغو، آلدن چخسا، آله غلمز / ۶۱
۶۵. اون ایکی اماما، پارا فتر ورمز / ۶۲
۶۶. اوینیانن مئوتوده، اوینار باشی دا / ۶۲
۶۷. اویونده یوځدور، اورفالخ گویلدوندن گچیر کدخدا لخ / ۶۳
۶۸. اپ گلر توغا ناخدان، گچر / ۶۴
۶۹. ایت، ایتدیگینی ترک اِدسه، سووم سووم مگینی ترک اِدمز / ۶۴

۷۰. ایتَه داش آت ماسی، آدمی قاپ ماز / ۶۵
۷۱. ایتین خیرات گونو، یوخوسو، گئر / ۶۶
۷۲. ایری اوتو دوز دانوش / ۶۶
۷۳. ایش دَن آرتماز دیش دَن آرتار / ۶۷
۷۴. ایشلمیین دیشلمز / ۶۷
۷۵. ایشله، منّه، اورغن، اوزیه / ۶۸
۷۶. آید، اولر، آدی قالار، اوكوز اولر گونو قالار / ۶۹
۷۷. بابلی بابینان، میر چالغ قابینان / ۶۹
۷۸. سیا داش سالاندا اوجا پردن سال / ۷۰
۷۹. باغدا، ریک وار، سلام علیک وار، باغدان آریک گسلدی سلام علیک ده گسل / ۷۰
۸۰. بُستانی ور ساخلار ار وادی آر ساخلار / ۷۱
۸۱. بَستیک قیلانار، قاباقین تار / ۷۱
۸۲. بش بارماخ بیر اولماز / ۷۲
۸۳. بو بُورج لار، قی قاناق اوده من / ۷۲
۸۴. بو خمیر، چوخ سو آپارار / ۷۳
۸۵. بورنوندان، توت سیب جانی چیخار / ۷۳
۸۶. بوگونون، صاباحی دا وار / ۷۴
۸۷. بی انصاف مسلمان نان، با انصاف کافر یاخچر سی / ۷۵
۸۸. بیر باشی وار، مین سُداسی / ۷۶
۸۹. بیر کووَلوک د، ایکی خُروس باتاماز / ۷۶
۹۰. بیرلیک، هاردا، دییرلیک اورد / ۷۷
۹۱. پخ ییه نیی قاشوقو بلینده اولار / ۷۷
۹۲. پنیری، ذری ساخلار، آروادی آری ساخلار / ۷۸
۹۳. پیچاخ اوز دسته سین گسمز / ۷۹

۹۴. تايلى تايىن، تاپماسا، گىذر بازاردان ساتىن آلار/ ۷۹
۹۵. تولكىي، دىدېلر: هانى شاهدهين؟ قويروغون گور سىدى/ ۸۰
۹۶. توولكو، باغا گلرسىن؟/ ۸۰
۹۷. جن آزىدى جىن ليك دن، بىرى ده چخدى كولوك دن/ ۸۱
۹۸. جوجه نى پايىزن آخرندا سايلار/ ۸۱
۹۹. چاناخ گوتور سوت اختار - ارسىن گوتور كوت اختار/ ۸۲
۱۰۰. چاغ اوز كلگسىنه ايشىخ ورمز/ ۸۳
۱۰۱. چوخ بىلن، چوخ چكر/ ۸۳
۱۰۲. چوخ مەن، چوخ بىلر، اما چوخ ياشيان چوخ بىلمز/ ۸۴
۱۰۳. چوخ گوزل، يا بوقازينا دور، يا بوودونا/ ۸۴
۱۰۴. چوخ كوز، چوخ بىلر/ ۸۵
۱۰۵. چوزكى ور اليغا باليغ، مەن سە خالق بىلر/ ۸۶
۱۰۶. چهرە بىلدى، زمەن بىلدى/ ۸۶
۱۰۷. حالوا پيش، اغزما توش/ ۸۷
۱۰۸. حالوا حالوايانان اغز شيرىن اما سار/ ۸۸
۱۰۹. دىدى سوغان، نىنە سارمساخ سىن هاردا، اولدوى گلپر/ ۸۸
۱۱۰. دىستە سى، ازومىن اولسا كىسر/ ۸۹
۱۱۱. دلى دلى نى، گورتدە، چماغىنە، گىز لىذر/ ۸۹
۱۱۲. دلى يە، يل ور، آلىنە، يل ور/ ۹۰
۱۱۳. دىمىر قاشقىن، آغاج قاشقا يولو توشر/ ۹۱
۱۱۴. دىمىرى دىمىر، كوزە دن چىخادار/ ۹۲
۱۱۵. دنيا مالى، آل چركدىر، بوسى گىدر-يوماسى قالار/ ۹۲
۱۱۶. دۆ گىرر پانبغا دىر: هيچ كس مەننى گورمىر/ ۹۳
۱۱۷. دۆنى، يووكوى نىن پىيپ دور/ ۹۳
۱۱۸. دۆيە دىدى كر، ئىنى يىرى در، دىدى هارام دووز دور/ ۹۴

۱۱۹. دۆيە دېدى لىر، ئە باشارىرسان، دېدى خياپ چىلىخ، دېدى لىر آل آياغىي نان،
بۆلىلدى / ۹۵
۱۲۰. دۇ مە، تەختە قايسى نى، دۇنلر دىمىر قايسى يى / ۹۵
۱۲۱. دىشىي آغرر، چىك قورتول؛ قونشوى پىسىدى، كوچ قورتول / ۹۶
۱۲۲. دىل ياراسى، شمشىر يارا سىندان بىدئردى / ۹۶
۱۲۳. دىلى ياغلى دور، مرجى ياوان / ۹۷
۱۲۴. دىن سىزىن آلىنن، يول سوز ئىلر / ۹۸
۱۲۵. دىيلى يە گۆرە، دىلچىكى اولسون / ۹۸
۱۲۶. دىم ايدىن رحم لره قالار / ۹۹
۱۲۷. دىر، قارىنى، ئىغر، بىلر / ۹۹
۱۲۸. دىرنگ ايلان دىي سىنا چىكر / ۱۰۰
۱۲۹. ساخلا سامانى، چىكە آمانى / ۱۰۰
۱۳۰. ساخلا سامانى، پىششىر تامان / ۱۰۱
۱۳۱. ساخلىيان ساخلار / ۱۰۱
۱۳۲. سامان سىنىن دىي، سامان لىيخە سىنىن دى / ۱۰۲
۱۳۳. سانادىقن، كىشىنى، بىردە سانام / ۱۰۲
۱۳۴. سلىمانلار، قالمىان دنيا / ۱۰۳
۱۳۵. سىن آقا من آقا، اينك لرى كىم ساغا / ۱۰۳
۱۳۶. سىن دوزا گىدىرسىن، من دوزدان گلىرم / ۱۰۴
۱۳۷. سىن دىيىن، اولسون، شىر ياتسىن / ۱۰۵
۱۳۸. سىنە قۇيون، قۇلتوخ گىترچىم / ۱۰۵
۱۳۹. سۇرا دان آتان، بودا دىير / ۱۰۶
۱۴۰. سۇزو، آت پىرە، صاحابى گۇتوزر / ۱۰۶
۱۴۱. سووا چاتمامش چىرما لانپ / ۱۰۷
۱۴۲. شويوپ، شويوپ، غوويرو غوندا، بىراخما / ۱۰۷

۱۴۳. صبح دَن گِدِیپ یاریار اییپ، الان گَلِیپ یردار اییپ/ ۱۰۸
۱۴۴. طَرَف آدنی، قولاقینان ایشدب/ ۱۰۸
۱۴۵. عاشقی یقیپ لار، اونیاماغا/ ۱۰۹
۱۴۶. فُلان کَسین کُتنَ نان، سَنَه پالتو چخماز/ ۱۰۹
۱۴۷. قارن دُویوران آشی، گوز تانیار/ ۱۱۰
۱۴۸. قدیم کی، دییپ اولمه سن، قُوجا لارسان/ ۱۱۱
۱۴۹. قَرخ قازانین، داماز لیقیدی/ ۱۱۱
۱۵۰. قَره پالاس آغ اولماز، کهنه دشمن دوست اولماز/ ۱۱۲
۱۵۱. قُورت، داوارا، گیرسه، وای بیردنه نین حالینا/ ۱۱۳
۱۵۲. قَرِت، نَه سیر، قاطر باهادی/ ۱۱۳
۱۵۳. قوس سورنده، تَتین نشان وِرَر - سچان گُورنده دیشین/ ۱۱۴
۱۵۴. قُونشوی پسده، کور - خورتول، دیشیی آغیر چک قورتول/ ۱۱۴
۱۵۵. قونشویا، اُمیدلر قان - شام سیز قالار/ ۱۱۵
۱۵۶. قونشی قونشونین، اَلوقور - رستورا اوستورا، یایار/ ۱۱۵
۱۵۷. قیزم سَنَه دییرم، گَلینیم سَنَه ایشدب/ ۱۱۶
۱۵۸. قیش گِیذر، اووزو قَره لیک، قالار کوموره/ ۱۱۶
۱۵۹. قینین نان چیخب، قینینی، بیلمز/ ۱۱۷
۱۶۰. کور کورا دییر دورت گوزیه بولاماچ اله سور - بیر/ ۱۱۸
۱۶۱. کور کورا، دییر جیرت گوزوا/ ۱۱۸
۱۶۲. کور، توت دو قون، بوراخماز/ ۱۲۰
۱۶۳. کورالله دان نَه ایستیر، ایکی گوز، بیر ییری بیر ییری دور/ ۱۲۰
۱۶۴. کورونان چُورک په، اَللهی نَظَرده ساخلا/ ۱۲۱
۱۶۵. کهنه دشمن دوست اولماز/ ۱۲۱
۱۶۶. کیم اوز، ایرانینا تَرش دیر/ ۱۲۲
۱۶۷. گِجی جان کویونده، قصاب پیی آخدار/ ۱۲۲

۱۶۸. گُل مَنی گور، در دیمَنن اَوول / ۱۲۳
۱۶۹. گَلَنه، قارداش گِدَنه یولداش / ۱۲۴
۱۷۰. گَلین اَوینویا بیلَمَز، دِییر، اوتاق ایریدی / ۱۲۵
۱۷۱. گَمیدَه اوتوروپ، گَمی چنن گوزون چخادر / ۱۲۶
۱۷۲. گوردیی یَمک ایستَمَز دیمک / ۱۲۶
۱۷۳. گورمَسَم، در دیم گَلَمَز / ۱۲۷
۱۷۴. گوز وِرَر، ایشِخ وِرَمَز / ۱۲۷
۱۷۵. گوز آقا گویچکیدى چیچک ده چیخاردو / ۱۲۸
۱۷۶. گَدَنه فونشیا، گَلر باشیا / ۱۲۸
۱۷۷. گِرطه نَرَن، گَجَه شامی دیر / ۱۲۹
۱۷۸. مال گِریر، اَرَقَه، ایمان گِذر، مین طَرَقَه / ۱۳۰
۱۷۹. مال یَمَزین، مالین غناش ییر / ۱۳۰
۱۸۰. مال یی ساخلا فونشور اَوغور توتما / ۱۳۱
۱۸۱. مالَمی وِرَم، یامان اَوغور، وِرَم / ۱۳۱
۱۸۲. مَن دِییرَم، دامنان داما، سَن دِییر، کورکومو یاما / ۱۳۲
۱۸۳. مَن ماتالدان، آل چِکَرَم ماتال مَنَدَن آل / ۱۳۳
۱۸۴. میوه گِذر، اوز ریشسین تاپار / ۱۳۳
۱۸۵. نانجیب دَن بُرج اَلَمَه بُرج اَلدی خَرَج اَلَمَه / ۱۳۳
۱۸۶. نفت دَن، حالوا اولار، دادی اولماز / ۱۳۵
۱۸۷. ننه سینَه باخ، قیزین آل، قراقنا، باخ یزین آل / ۱۳۶
۱۸۸. نَه اَلَدَن قُو یور، نَه یاردان دُویور / ۱۳۶
۱۸۹. نِه جِه سَن، قانمیا، قالاسان، یانایانا / ۱۳۷
۱۹۰. نَه یوقورددی، نَه یایپ دی حاضر بیر گُوکَه تا پدی / ۱۳۸
۱۹۱. هاردا، قُویوپ، هاردا، آختاریرسان / ۱۳۸
۱۹۲. هامی سی، بیر یزین قیراغی دی / ۱۳۹

۱۹۳. هر گدیک، بر کُدی، گیت کس اُورانی / ۱۳۹
۱۹۴. هر نه توکسی، اشییا گلر قاشقیا / ۱۴۰
۱۹۵. همدان اوزاخ کَرذی سی یووخ / ۱۴۱
۱۹۶. همیشه جای کوتوک گترمز / ۱۴۲
۱۹۷. هیچ کسین چراغی، صبحه کیمین یان میپ / ۱۴۳
۱۹۸. یا چیخار، مرچالیک، یا، سینار پلکان / ۱۴۳
۱۹۹. یاخچی دوست، یامان گونده بیلینر / ۱۴۴
۲۰۰. یامان، گوونون عُمری آز اولار / ۱۴۵
۲۰۱. یای وار، قیش وار، هله هله ایش وار / ۱۴۵
۲۰۲. برک، بندا، اُوکوز، کوور / ۱۴۶
۲۰۳. یل، ندی، نور، میلچکه فاتحه / ۱۴۷
۲۰۴. یمک ده ده، امک املک ده ده کمک / ۱۴۷
۲۰۵. یوخوا، قلم ایش لَمَر / ۱۴۸
۲۰۶. یورغانیوا جا، آیاغی اووزار / ۱۴۸
۲۰۷. یوک اییل مه سه، داش اووزاغا، ووشتر / ۱۴۸
۲۰۸. یوموروخ حلیفه دن قورخار - رومورخ جوالدوز دان قورخار / ۱۴۹
۲۰۹. یوموروخ طَبَنه دن قورخار / ۱۵۰
۲۱۰. یوویخ، قونشو اووزاخ قارداش دان، قنشدی / ۱۵۰

مقدمه مؤلف

کتابی به پیش روی شما خوانندگان عزیز قرار دارد شرح، توضیح و بیان گزیده‌ای از ضرب‌المثل‌های ترکی است که میان انبوه ضرب‌المثل‌های ترکی که از قدیم‌الایام میان مردم این نواح را رایج بوده است و در هنگام صحبت کردن و استشهاد مورد استفاده قرار می‌گرفته است به متأسفانه به دلایل مختلفی کم‌کم از میان مردم رخت بر بسته است، برگزیده شده است.

باید گفت یکی از مظاهر فرهنگ، تمدن و ادبیات هر زبان امثال و حکم، کلمات قصار و پرمعنی می‌باشد که از دهان بزرگان علم و ادب و یا مردم عامی آن زبان تراوش شده است. در زبان ترکی مانند زبان فارسی هزاران مثل سائره هست که هر کدام دارای یک جهان ذوق، اندیشه، ملاحظت و حسن تعبیر در ادای مقصود آن می‌باشد و به کار رفته است.

خوانندگان و دانندگان امثال سائره «اگر واژه آشناتری انتخاب شود بهتر است» اکثر صاحب‌قلم، اهل فضل و ادب‌اند و می‌دانند که گزینش امثال مصطلح، زیانزد، شرح و توضیح آن‌ها به شرطی که از مایه و اصل مورد نظر خارج نشود، کاری بس دشوار است.

امثال گاهی به صورت لطیفه، سخن نیکو، نکته‌ی نغز و کلام ادبی آورده شده و سبب انبساط خاطر، شادی، شغف، سرور و گشاده‌رویی می‌شود و زمانی در قالب طنز نقادانه، ریشخند، مسخره کردن و یا سرزنش بیان می‌شود. گاهی از یک ضرب‌المثل در مایه‌های دوگانه‌ی لطیفه و طنز انتقادی استفاده می‌شود.

از دوستی لوده و مسخره که خیرش به کسی نمی‌رسد، می‌خواهیم که در مردی، ما یاری نماید در جواب می‌گوید: «سر چه ارزشی دارد جان بخواه، کدام نامرد بی‌غیرته که بدهد» و موضوع را لوٹ می‌کند. ولی دوستی محب و انسان دوست در سخن ما می‌گوید: «بروی چشمم سرم فدای قدم دوست، از تو به یک اشاره، از دل بر میدن» و یاری و مساعدت می‌نماید و منت هم نمی‌گذارد.

در میان تمام اهل ادب و ادبیات، هر گروه، ملت و از جمله ترک‌زبانان ضرب‌المثل‌ها مبین شخصیت و ویژگی‌ها، روحی آن گروه و یا ملت می‌باشند. مجازها، کنایه‌ها، ایهام و استعاره‌هایی بی‌شمار در امثال به کار رفته است به منزله‌ی اسباب و ابزار، پیرایه‌هایی است که هر قوم، ملت، زبان، احساسات، نمایش و میل‌های درونی خود را اعم از کمدی، درام و تراژدی در آن به روی صحنه می‌آورد و با صداقت تمام و به‌طور ناخودآگاه پندارها، معتقدات، خرافات، مذهب و سنت‌ها و هر چه را بر آن ایمان دارد و مورد قبول او باشد را بیان می‌کند.

وقتی به مسئله‌ای تظاهر می‌کند یا از نیاکان خود به ارث برده است و یا خود کشف و اختراع کرده، در همین امثال و حکم منعکس می‌سازد. در خاتمه بیان می‌دارد: چون ضرب‌المثل در مایه‌های طنز و لطیفه یکی از ده‌ها موضوع مربوط به فولکلور و فرهنگ مردمی است، نباید از تأثیر فرهنگ عمومی عوام در پیشرفت

تمدن، فرهنگ و ادب جدید جامعه غفلت ورزیم و نباید تأثیر فرهنگ قدیم، فولکلوریک توأم با موازین، سنت‌ها و آداب دینی فرهنگی مردم ایران را در پایه‌گذاری، ترقی، پیشرفت امروزی فرهنگ و ادب فارسی، ترکی، کردی و لری در رابطه با سیر تکاملی آن از نظر دور داریم که شناخت علت و پیشرفت تمدن و ترقی اجتماعی یک ملت جدا از شناخت فرهنگ و ادب آن ملت نمی‌باشد.

این امر ضرر برای اولین به این نحو تألیف و عرضه گردیده است. قبلاً پژوهشگران دیگری تلاش نموده و ضرب‌المثل‌های ترکی را به زبان ترکی توضیح داده‌اند؛ لیکن در این اثر سعی بر این شده است که علاوه بر ترک‌زبانان، اقوام دیگر میهن عزیزمان نیز با ضرب‌المثل‌های ترکی آشنا شوند و همچنین ضرب‌المثل‌های معادل فارسی نیز برای مقایسه بین زبان‌ها آورده شده است. شاید فتح بابی باشد برای پژوهش‌های بیشتر، درباره ضرب‌المثل‌های مشترک مابین زبان‌های دیگر و نیز آشنایی با ضرب‌المثل‌های رایج در کردستان. از اظهار الطاف بزرگوارانه استاد ارجمندم شاعر فرهیخته و ادیب توانا و زبان‌شاس برجسته، جناب آقای عباس جهرانی بسیار منت دارم که وقت گران‌قدر خود را صرف نگاشتن دیباچه‌ای تحقیقی و نیز مقاله‌ای شیوا درباره زبان ترکی نموده و همچنین از اینکه شعر دلپسند و خواندنی خطاب به شاعر بزرگ کشورمان شهید بهرام‌اشا سروده و اجازه چاپ آن‌ها را در این اثر داده‌اند، بسیار سپاس گذارم.

امیدوارم کتاب حاضر فتح بابی باشد برای پرداختن به ضرب‌المثل‌ها و حکایات بقیه اقوام ایران عزیزمان و نیز موجب انتشار آن‌ها در میان خوانندگان فرهیخته کشورمان گردد.

مثل‌ها و مثل‌های ترکی آذری

از زحمات و کوشش‌های بی‌دریغ، مجدانه و راهنمایی‌های جناب آقای زیاده‌علی افشار که در این مدت همواره این‌جانب را یاری نموده است و در به ثمر رساندن این اثر از هیچ کوششی دریغ نکرده است و با توضیحات خویش گره‌گشای بسیاری از غُموض بوده، تقدیر و تشکر صمیمانه می‌نمایم و همچنین از تشویق‌ها و حمایت‌های ناشر محترم که در به نتیجه رسانیدن این نوشته این‌جانب را دلگرمی بخشیده و در بازخوانی مجدد آن‌وقت گران‌بهای خویش را صرف نموده است، بسیار سپاسگزارم و نیز از ویراستار محترم که در ویرایش توضیحات و همچنین اعراب‌گذاری ضرب‌المثل دقت و وسواس زیادی به خرج داده نیز تشکر فراوان دارم و از همه خردگاران کرامی انتظارم این است که نظرات و انتقادات خویش را در تصحیح اشتباهات، بیان توضیحات لازم و یا اصلاح ضرب‌المثل‌های نوشته‌شده به این‌جانب اعلام نمایند، مزید امتنان، تقدیر و تشکر خواهد بود.

نورعلی افشار آقاجری

سردفتر اسناد رسمی